

Marta Pawłowska

Universitat Jagelònica
de Cracòvia

*L'estructura temporal
de Le Petit Prince d'Antoine
de Saint-Exupéry en comparació
amb la seva traducció catalana
El petit príncep*

L'objectiu principal que ens proposem en aquest article consisteix a analitzar la darrera traducció al català de *Le Petit Prince* (cat. *El petit príncep*), que van dur a terme Anna i Enric Casassas, des del punt de vista de l'estructura temporal, és a dir, la correspondència dels temps verbals entre l'original i la traducció en funció dels sistemes temporals d'ambdós idiomes. Encara que el francès i el català siguin llengües properes, almenys quant a la morfologia i sintaxi verbal, s'hi poden assenyalar clares diferències, que es posen de manifest en l'esmentada traducció. A continuació, observarem aquest fenomen tot examinant-ne exemples amb vista a comprovar com influeix en la construcció del relat. El principal marc de referència per al nostre anàlisi serà la divisió entre el món narrat i el món comentat establerta per Weinrich (1973; 1974) que es basa en les teories de Benveniste. No obstant això, ens referirem també a la classificació de les relacions temporals presentada, entre altres, per Rojo i Veiga (1999). El valor funcional dels temps en qüestió es consultarà, sobretot, en les gramàtiques de sengles llengües.

L'oposició entre el món narrat i el món comentat

Tant el català central, com el francès van rebutjar de la llengua parlada el pretèrit perfet simple (el resultat de l'evolució del *perfectum* llatí). El francès el va substituir pel perfet compost, *passé composé*, que d'aquesta manera reuneix els valors del perfet proper i llunyà, mentre que el català es va servir de la construcció perifràstica amb el verb *anar* acompanyat d'infinitiu, el qual funciona com equivalent del pretèrit simple.

En parlar de la sort del passat simple, cal esmentar que es tracta de l'un dels temps fonamentals del món narrat (segons la terminologia de Harald Weinrich). El lingüista alemany distingeix dos grups de temps: del món narrat i del món comentat (que Benveniste va anomenar respectivament *història* i *discurs*). Tanmateix, aquests no suposen tan sols una divisió entre el llenguatge escrit i parlat, sinó que expressen el grau de compromís del parlant. Així doncs, la frontera entre els grups no té un caràcter temporal, ja que el fet d'utilitzar, per exemple, el present no significa que aquest es refereixi a un esdeveniment que s'està desenvolupant ara mateix. Un procediment anàleg concerneix els pretèrits que, en alguns casos, només ens indiquen que es tracta d'una narració o d'un ús temporal metafòric i no pas d'una època ja passada. Segons Weinrich (1973: 45):

En fait, il n'y a aucune position dans le Temps qui soit hors de portée de l'Imparfait et du Passé simple, ou de leurs équivalents dans d'autres langues. C'est à des événements passés que s'associent préférentiellement ces temps (...) [mais] peuvent aussi bien se rapporter à d'autres positions chronologiques¹.

Per tant, la diferència principal entre el pretèrit perfet simple i compost sorgeix de l'actitud del parlant envers els esdeveniments, mentre que l'imperfet es distingeix d'aquests dos per la funció de posar l'acció en relleu (*la mise en relief*) (Weinrich 1973: 66–171).

Quant a les gramàtiques més aviat “tradicionals”, l'oposició entre el perfet simple i compost representa trets comuns amb les teories que acabem de citar, ja que la qüestió de l'actitud del parlant hi és igualment visible. Alarcos Llorach en el seu estudi sobre la mateixa oposició en castellà constata que el perfet compost descriu esdeveniments que es produeixen en el “present ampliat”, que normalment va determinat per un ús dels adverbis tals com *avui*, *enguany*, *aquesta setmana*, etc. que conserven una clara relació amb el present. No obstant això, aquests adverbis no són obligatoris i com observa Alarcos (1978: 33):

cuando la temporalidad no va marcada exteriormente (...), el concepto del 'presente ampliado' depende de factores subjetivos. Ante una misma acción, cuya temporalidad no interese marcar, el sujeto puede escoger entre la forma simple o la compuesta, según su sentimiento personal.

¹ Com a exemples d'aquest fenomen, es poden citar construccions com la pròtasi de l'oració condicional del segon tipus en francès, on s'utilitza l'*imparfait*, tot i que el punt de referència és el moment actual.

De vegades es pot qualificar aquest ús com a “afectiu” perquè depén plenament de la consciència del parlant. Tanmateix, s’ha de tenir en compte que aquesta oposició segueix viva en llengües com l’espanyol o el català, però no pas al francès parlat. Cal remarcar que l’ús del perfet compost va quedar-hi estrictament codificat pels gramàtics ja al segle XVI quan es va introduir “la regla de les 24 hores” d’Henri Estienne. No obstant això, per motius diversos i no del tot clars, aquest temps ha acabat substituint el perfet simple a la llengua parlada (Weinrich 1974: 315)².

Cal assenyalar que la teoria de Benveniste a què hem fet esment no coincideix plenament amb les tesis de Weinrich, precisament pel que es refereix al *passé simple*. Per explicar la desaparició d’aquest temps, el lingüista francès constata que el grup *histoire* es limita a la llengua escrita i només a la tercera persona, quedant-ne excloses la primera i la segona, en què el *passé simple* no sol utilitzar-se. D’aquesta manera, l’adscripció d’un temps a l’un grup o l’altre pot variar en funció de la persona gramatical, aspecte aquest que Weinrich rebutja decisivament (Weinrich 1973: 61–62).

L’estructura del marc narratiu de *Le Petit Prince*

A continuació passarem a l’anàlisi dels temps verbals que formen el marc narratiu del conte objecte del nostre estudi, en funció de les teories que acabem de citar. Per ara, no ens ocuparem dels diàlegs, ja que aquests normalment pertanyen al discurs i, per tant, es regeixen per un altre tipus de regles.

La narració principal de *Le Petit Prince* es desenvolupa en la primera persona. Com ja hem assenyalat, el principal temps narratiu del francès modern, és a dir, el *passé simple*, generalment no admet l’ús de la primera i segona persona, quedant limitat a la tercera. El conte comença conforme amb aquesta norma i al primer capítol se serveix del *passé composé* combinat amb l’*imparfait*. No obstant això, ja al principi del segon capítol apareix el primer verb en *passé simple* conjugat en la primera persona del singular:

(1) Quelque chose s’était cassé dans mon moteur. Et comme je n’avais avec moi ni mécanicien, ni passagers, je me **préparai** à essayer de réussir, tout seul, une réparation difficile (p. 12).

El narrador torna, però, a l’ús del *passé composé* ja al següent paràgraf:

(2) Le premier soir je **me suis** donc **endormi** sur le sable à mille milles de toute terre habitée. J’étais bien plus isolé qu’un naufragé sur un radeau au milieu de l’océan. Alors vous imaginez ma surprise, au lever du jour, quand une drôle de petite voix **m’a réveillé** (p. 12).

En comparar aquests dos fragments, es pot veure que el primer és més narratiu, mentre que en el segon es manifesten trets discursius quan el narrador s’adreça als lectors.

² Per saber-ne més, vegi’s Weinrich (1973: 291–314; 1974: 302–335).

El començament de la història, acompanyat amb comentaris, es construeix, doncs, només amb el *passé composé*:

(3) **J'ai sauté** sur mes pieds comme si j'avais été frappé par la foudre. **J'ai bien frotté** mes yeux. **J'ai bien regardé**. Et **j'ai vu** un petit bonhomme tout à fait extraordinaire qui me considérait gravement. Voilà le meilleur portrait que, plus tard, **j'ai réussi** à faire de lui (p. 12-14).

Tanmateix, quan el narrador reprèn la mateixa informació, per passar ja directament al relat, opta pel *passé simple* que a partir d'aquest passatge es converteix en el principal temps del conte al costat de l'*imparfait*:

(4) Je **regardai** donc cette apparition avec des yeux tout ronds d'étonnement. (...) Quand je **réussis** enfin à parler, je lui **dis** (p. 14).

Així doncs, es distingeixen dos nivells: el primer més aviat discursiu on el narrador manté el contacte amb els lectors (i de vegades amb el petit príncep al qui es dirigeix) gracies al qual es crea un ancoratge del relat en el present; i l'altre, més profund, que constitueix la veritable narració. Aquests dos plans s'entrecreuen per tornar, al final de la història, als temps discursius. D'aquesta manera el conte comença i s'acaba en el mateix nivell, és a dir, al pla del discurs, la qual cosa es posa de manifest per l'ús de tota una sèrie d'imperatius, un temps del discurs per excel·lència, com que el seu objectiu és modificar la realitat influint l'interlocutor:

(5) **Regardez** attentivement ce paysage afin d'être sûrs de le reconnaître, si vous voyagez un jour en Afrique, dans le désert. Et, s'il vous arrive de passer par là, je vous en supplie, **ne vous pressez pas, attendez** un peu juste sous l'étoile ! Si alors un enfant vient à vous, s'il rit, s'il a des cheveux d'or, s'il ne répond pas quand on l'interroge, vous devinerez bien qui il est. Alors **soyez gentils ! Ne me laissez pas** tellement triste : **écrivez-moi** vite qu'il est revenu... (p. 117)

En la traducció catalana ni aquesta interposició de plans ni l'estructura "circular" no es reflecteixen plenament, a causa de la delimitació estricta dels usos de l'aorist (passat simple o perifràstic) i el perfet compost. Així doncs, aquest darrer no es pot utilitzar amb marcadors temporals que expressin una època ja acabada. Els valors fonamentals d'aquest temps, esmentats per Badia i Margarit, són: "a) una acció que s'acaba de realitzar (...); b) una acció realitzada dins una unitat de temps que encara no s'ha acabat (...); c) una acció anterior els efectes de la qual encara perduren en el moment d'expressar-la gramaticalment" (1994: 647). Per tant, la relació amb el moment present s'imposa com una condició sine qua non. D'altra banda, el perfet compost en una frase sense cap marcador temporal ateny un matis personal i subjectiu (Badia i Margarit 1994: 648). No és possible, però, utilitzar aquest temps per dur a terme una narració que es desenvolupa al passat, la qual cosa en francès no posa problemes, ja que el *passé composé* a l'oral té el valor de l'aorist. Podem observar-ho citant la primera frase del conte:

(6a) Lorsque j'avais six ans **j'ai vu**, une fois, une magnifique image, dans un livre sur la forêt vierge qui s'appelait *Histoires vécues* (p. 9).

(6b) Quan tenia sis anys, una vegada **vaig veure** un dibuix magnífic en un llibre sobre la selva verge que es deia Històries viscudes (p. 9).

La conservació de la mateixa estructura pot produir-se només quan el període de temps encara no s'ha acabat, com en l'exemple que segueix:

(7a) **J'ai** ainsi **eu**, au cours de ma vie, des tas de contacts avec des tas de gens sérieux. **J'ai** beaucoup **vécu** chez les grandes personnes. Je les **ai vus** de très près. Ça n'a pas trop **amélioré** mon opinion (p. 11).

(7b) D'aquesta manera, al llarg de la vida, **he tingut** una pila de contactes amb una pila de gent seriosa. **He viscut** molt entre les persones grans. Les **he vistes** de molt a prop. Això no **ha fet** millorar gaire la meua opinió (p. 10).

De vegades, per repetir el temps verbal de l'original, els traductors modifiquen lleugerament l'estructura sintàctica. És el cas del (8) on recorren al valor d'anterioritat del perfet compost que d'aquesta manera funciona com a temps relatiu (cf. Badia i Margarit 1994: 648), afegeixen, però, un altre verb com a punt de referència:

(8a) **J'ai** ainsi **vécu** seul, sans personne avec qui parler véritablement, jusqu'à une panne dans le désert du Sahara, il y a six ans (p. 12).

(8b) O sigui que **he viscut** sol, sense ningú amb qui de veritat poder parlar, fins que vaig tenir una avaria al desert del Sahara, fa sis anys (p. 11).

Així mateix, el perfet compost funciona perfectament als fragments on el narrador parla sobre el relat que està construint, però ja no pas als passatges que es refereixen al petit príncep o s'adreça a ell, ja que aquests pertanyen al passat llunyà. Ens ho demostren els exemples (9) i (10) respectivament:

(9a) Je n'**ai pas été** très honnête en vous parlant des allumeurs de réverbères (p. 74).

(9b) No **he estat** gaire honest en parlar-vos dels fanalers (p. 59).

(10a) Ah ! petit prince, **j'ai compris**, peu à peu, ainsi, ta petite vie mélancolique (p. 26).

(10b) Ah!, petit princep, d'aquesta manera, i a poc a poc, **vaig anar entenent** la teua petita vida malenconiosa (p. 32).

Per tant, l'ancoratge en el present al qual hem fet referència en analitzar l'estructura del marc narratiu del conte s'ha de perdre parcialment a causa de les diferències en els sistemes temporals. El món narrat i el món comentat no s'hi entrecreuen, sinó que més aviat queden paral·lels. A més, aquest darrere resulta limitat, tant per la impossibilitat d'alguns usos del perfet compost en català, com per certes decisions a l'hora de traduir que reforcen aquest allunyament temporal de la història principal. És tracta, sobretot, d'estructures emfàtiques del tipus *c'est ... que*, les quals, però, no són tan habituals en català:

(11a) **C'est** ainsi que, le troisième jour, je connus le drame des baobabs (p. 26).

(11b) **Va ser** així com, el tercer dia, vaig descobrir el drama dels baobabs (p. 21).

(12a) Ce **sont** des mots prononcés par hasard qui, peu à peu, m'ont tout révélé (p. 17).

(12b) **Van ser** paraules dites par casualitat que, de mica en mica, m'ho van revelar tot (p. 15).

Quant a la traducció, una altra qüestió que cal estudiar concerneix l'elecció entre el passat simple i el passat perifràstic dins el sistema temporal català. Com ja hem assenyalat, el passat simple no sol utilitzar-se a l'oral, relegat a la llengua escrita, així doncs, la situació d'aquest temps s'assembla a l'estatus del *passé simple* en francès modern. La construcció que posseeix el valor del passat llunyà tant a l'oral com a l'escrit és el passat perifràstic (l'auxiliar *anar* seguit de l'infinitiu). Els traductors de *Le Petit Prince* al català se serveixen quasi exclusivament d'aquest darrer recurs gràcies a la qual cosa el relat es desenvolupa de manera natural i més "lleugera", sense trencar, però, les regles d'un text literari. Per tant, resulta estrany que aquesta estratègia no s'hagi dut a terme per complet, ja que hi apareixen cinc formes del passat simple:

(13a) Mais il **fut refusé**, comme les précédents (p. 15).

(13b) Però **fou rebutjat**, igual que els anteriors (p. 14).

(14a) Le cinquième jour, toujours grâce au mouton, ce secret de la vie du petit prince me **fut révélé** (p. 34).

(14b) El cinquè dia, un altre cop gràcies al be, em **fou revelat** aquest secret de la vida del petit príncep (p. 27).

(15a) La septième planète **fut** donc la Terre (p. 72).

(15b) El setè planeta, doncs, **fou** la Terra (p. 58).

(16a) Je ne peux plus... **fit** le petit prince tout rougissant (p. 48).

(16b) ja no puc... **-féu** el petit príncep posant-se vermell (p. 37).

(17a) Ah ! **fit** le petit prince (p. 83).

(17b) –Ah! **-féu** el petit príncep (p. 64).

Com es pot observar, en tenim tres del verb *ser*, dues de les quals en veu passiva, i dues del verb *fer* en el sentit de 'dir'. En aquest darrer cas tant el temps verbal com el fet de triar el verb *fer* per a una rèplica no són molt habituals i doten la frase d'una aparença més literària (tanmateix, no són els únics passatges on els traductors van optar pel verb *fer* en lloc de *dir*; n'hi ha més exemples, d'aquesta situació, però van en el passat perifràstic).

Les relacions temporals i la correspondència entre temps i construccions anàlegs

En haver observat l'oposició entre el *passé simple* i el *passé composé* en el marc narratiu de *Le Petit Prince*, passem a l'anàlisi d'altres temps verbals, ja al llarg del conte sencer, és a dir, diàlegs inclosos. Cal assenyalar que el terme

temps verbal l'entenem, seguint Rojo i Veiga, com a “una categoria gramatical deíctica mediante la cual se expresa la orientación de una situación bien con respecto al punto central (el origen) bien con respecto a una referencia secundaria que, a su vez, está directa o indirectamente orientada con respecto al origen” (1999: 2879). Així doncs, es tracta de relacions d'anterioritat, simultaneïtat o posterioritat establertes en relació al moment de produir l'enunciat (l'*origen*) o una altra referència.

Mentre que l'oposició entre el perfet i l'aorist que existeix en català i no pas en el francès parlat constitueix una diferència fonamental entre els sistemes temporals de sengles llengües, en el cas d'altres temps, com a regla general, no s'hi produeixen grans divergències.

Quant a les relacions de posterioritat, s'ha d'esmentar que el català no posseeix cap construcció perifràstica per expressar el *futur proche*, ja que el verb *anar* seguit d'infinitu va acabar adquirint el significat de l'aorist. Els traductors recorren, doncs, a altres mitjans per transmetre el valor del futur proper com són el present (18), els adverbis (19) o un canvi d'estructura servint-se d'una perífrasi d'obligació (20). No obstant això, la solució més freqüent és substituir-lo pel futur simple (20–22).

(18a) Je n'ai plus rien à faire ici, dit-il au roi. Je **vais repartir** ! (p. 50)

(18b) No hi tinc res més a fer, aquí –va dir al rei–. **Me'n torno a anar** (p. 40).

(19a) Mais tu **vas pleurer** ! dit le petit prince (p. 91).

(19b) Però **ara ploraràs!** –va dir el petit príncep (p. 70).

(20a) « Parce qu'on **va mourir** de soif... » Il ne comprit pas mon raisonnement, il me répondit : « C'est bien d'avoir eu un ami, même si l'on **va mourir**. » (p. 96)

(20b) “Perquè ens **morirem** de set...” No va entendre aquest raonament, em va respondre: “És bo haver tingut un amic, encara que un **s'hagi de morir**.” (p. 76)

(21a) Et puis je **vais te faire** un cadeau... (p. 108)

(21b) I a més et **faré** un regal... (p. 87)

(22a) Tu **vas pouvoir** rentrer chez toi... (p. 106)

(22b) **Podràs** tornar a casa teva... (p. 84)

Pel que fa a l'anterioritat, ja hem vist en l'exemple (7) com va quedar reforçada a la traducció per l'ús del perfet compost en qualitat de plusquamperfet. Aquest procediment de posar-la de relleu es manifesta a la versió catalana i a continuació en citarem exemples:

(23a) Je lui parlais de bridge, de golf, de politique et de cravates. Et la grande personne était bien contente de **connaître** un homme aussi raisonnable... (p. 11)

(23b) Li parlava de bridge, de golf, de política i de corbates. I la persona gran estava ben contenta d'**haver conegut** un home tan assenyat (p. 11).

(24a) C'est pour saluer quand on m'acclame. Malheureusement il ne passe jamais personne par ici.

– Ah oui ? dit le petit prince qui ne **comprit** pas (p. 52).

(24b) És per saludar quan m'aclamen. Malauradament per aquí no hi passa mai ningú.

–¿ Ah sí ? –va dir el petit princep, que no ho **havia entès** (p. 42).

(25a) Il regrettait son coucher de soleil manqué (p. 50).

(25b) Trobava a faltar la posta de sol que no **havia tingut** (p. 40).

Els traductors se serveixen també del plusquamperfet acompanyat de l'adverbi *mai* que per la seva anterioritat interna recalca que una acció es produeix per primera vegada (cf. Castañeda Castro 2003: 91–94).

(26a) Comment peut-il me reconnaître puisqu'il ne m'**a** encore jamais **vu** (p. 46).

(26b) Com em pot reconèixer si no m'**havia vist** mai ? (p. 37)

(27a) Je n'**ai** jamais encore **raconté** cette histoire (p. 113).

(27b) Encara no **havia explicat** mai aquesta història (p. 91).

Aquest reforçament de la noció d'anterioritat que es manifesta a la traducció normalment es duu a terme per la fixació de l'origen dins la mateixa frase o fragment. Tanmateix, la reestructuració en l'àmbit oracional a vegades modifica l'arquitectura del relat. Un dels trets característics del conte es funda, com ja hem vist, sobre l'interposició de diversos nivells temporals. El pla de la *història* també es divideix en dos perquè excepte la narració en *passé simple* que ja hem analitzat, n'hi ha una altra, en *plus-que-parfait*, qui correspon als records del petit príncep o del narrador. En aquest cas, l'origen es fixa al nivell del *passé simple*, així doncs, es poden trobar passatges sencers que es desenvolupen només en plusquamperfet. La traducció catalana no sempre segueix la construcció original afegint-hi punts de referència concrets que s'expressen mitjançant l'ús d'un temps absolut, com el passat perifràstic. La mateixa situació pot succeir quan l'anterioritat s'expressa servint-se de dos perfets composts, com en (30).

(28a) J'**avais été découragé** dans ma carrière de peintre par les grandes personnes, à l'âge de six ans, et je n'**avais rien appris** à dessiner, sauf les boas fermés et les boas ouverts (p. 14).

(28b) Les persones grans em **van desanimar** de la carrera de pintor quan tenia sis anys, i no **havia après** a dibuixar res, a part de les boes tancades i les boes obertes (p. 12).

(29a) Sa toilette mystérieuse **avait** donc **duré** des jours et des jours. Et puis voici qu'un matin, justement à l'heure du lever du soleil, elle **s'était montrée** (p. 39).

(29b) Aquell empolainament misteriós **havia durat** dies i dies. I vet aquí que un matí, just a l'hora que surt el sol, es **va deixar veure** (p. 31).

(30a) Lorsque j'étais petit garçon j'habitais une maison ancienne, et la légende racontait qu'un trésor y était enfoui. Bien sûr, jamais personne n'**a su** le découvrir, ni peut-être même ne l'**a cherché** (p. 98).

(30b) Quan era petit, vivia en una casa antiga, i la llegenda deia que hi havia un tresor enterrat. Naturalment no el **va descobrir** mai ningú, ni potser ningú no l'**havia buscat** (p. 78).

No obstant això, a vegades la traducció renuncia a un plusquamperfet substituint-lo pel perfet perifràstic.

(31a) J'**étais tombé** tout près d'ici... (p. 102)

(31b) **Vaig caure** molt a prop d'aquí... (p. 82)

(32a) Cette nuit-là je ne le vis pas se mettre en route. Il **s'était évadé** sans bruit (p. 110).

(32b) Aquella nit no el vaig veure posar-se en camí. **Va fugir** sense fer soroll (p. 88).

La darrera oposició temporal que voldríem analitzar concerneix el funcionament de l'imperfet i aorist dins el relat. Tampoc no hi hem trobat grans divergències entre el francès i el català. Hem recuperat, però, uns quants exemples on els traductors van optar per una altra interpretació temporal.

(33a) Il fut surpris par l'absence de reproches. Il **restait** là tout déconcerté, le globe en l'air. Il ne comprenait pas cette douceur calme (p. 44).

(33b) El va sorprendre l'absència de retrets. Es **va quedar** desconcertat, amb la campana a mig aire. No entenia aquella calma tan dolça (p. 34).

(34a) Il me semblait porter un trésor fragile. Il me **semblait** même qu'il n'y eût rien de plus fragile sur la Terre (p. 98).

(34b) Em semblava que duia un tresor fràgil. Fins em **va semblar** que no hi havia res de més fràgil a la Terra (p. 78).

(35a) Comme ses lèvres entrouvertes **ébauchaient** un demi-sourire je me dis encore : « Ce qui m'émeut si fort de ce petit prince endormi, c'est sa fidélité pour une fleur (...) » Et je le **devinaï** plus fragile encore (p. 98).

(35b) Els seus llavis entreoberts **van esbossar** un mig somriure i em vaig dir: "El que em commou tant d'aquest petit príncep és la fidelitat a una flor (...)" I encara em **semblava** més fràgil (p. 78).

(36a) Je crayonnai donc une muselière. Et j'**eus** le coeur serré en la lui donnant (p. 102)

(36b) O sigui que vaig dibuixar un morrió. I **tenia** el cor encongit mentre l'hi donava (p. 82).

Quant a l'ús de l'imperfet, caldria esmentar el fet d'utilitzar-lo en la pròtasi de les oracions condicionals. En francès és ara l'única manera d'expressar aquest tipus d'hipòtesi, mentre que en el mateix context el català recorre a l'imperfet de subjuntiu. L'imperfet d'indicatiu és correcta, com ho certifica la gramàtica de Fabra (2006: 97), però poc habitual, ja que té trets d'arcaisme. Els traductors se serveixen d'aquest efecte arcaïtzant per construir el discurs del rei (37), mentre que en altres llocs ja tornen a utilitzar l'estructura més natural (38).

(37a) Si j'**ordonnais** à un général de voler d'une fleur à l'autre à la façon d'un papillon, ou d'écrire une tragédie, ou de se changer en oiseau de mer, et si le général n'**exécutait** pas l'ordre reçu, qui, de lui ou de moi, serait dans son tort ? (p. 49)

(37b) Si jo **ordenava** a un general que volés d'una flor a l'altra com si fos una papallona, o que escrivís una tragèdia, o que es transformés en ocell marí, i el general no **executava** l'ordre rebuda, ¿qui en tindria la culpa, ell o jo? (p. 39)

(38a) Elle serait bien vexée, se dit-il, si elle **voyait** ça... (p. 83)

(38b) Com s'enfadaria, es va dir, si **veïés** això... (p. 64)

Observacions finals

Com acabem de demostrar, fins i tot els idiomes que pertanyen a una mateixa família lingüística i en teoria posseeixen el mateix repertori de temps verbals presenten visibles diferències a causa de les quals el relat s'ha de construir d'una altra manera en la llengua de sortida i en la llengua d'arribada. Tot i que el francès i el català presenten un alt grau d'afinitat quant al nivell formal, des de la perspectiva funcional les diferències serien més profundes. Cal tenir en compte que, malgrat que les situacions comunicatives fonamentals siguin constants, els valors dels temps es traslladen (Weinrich 1974: 141) i, per tant, "ningún tiempo de un idioma determinado puede equipararse a cualquier tiempo de otro idioma. Cada tiempo es primeramente parte del sistema temporal de un idioma determinado y por ello sólo son comparables sistemas de tiempos" (Weinrich 1974: 114).

A *Le Petit Prince* i la seva traducció, la qüestió principal concerneix la doble interpretació del *passé composé*, de la qual s'origina la possibilitat d'entrecreuar els plans del món narrat i el món comentat, cosa que no es pot dur a terme en català. Per tant, els temps verbals tals com *plus-que-parfait*, *passé simple* i *passé composé* en el conte de Saint-Exupéry solen constituir indicis de en quin nivell de la història es desenvolupen els fets i es poden interpretar des de la perspectiva del relat sencer, mentre que en la traducció catalana els temps anàlegs funcionen més aviat en l'àmbit oracional, simplement marcant les relacions d'anterioritat entre les accions. Un altre problema és la falta de correspondència entre algunes construccions perifràstiques, la qual cosa s'ha de resoldre recorrent a diversos mitjans, tant semàntics com gramaticals.

No obstant això, aquestes discrepàncies no influeixen radicalment en la recepció del conte pels lectors. Normalment són només qüestions de matisos que o no es poden transmetre en la traducció o, d'una altra banda, constitueixen aportacions dels traductors a partir de les quals la versió catalana adquireix un aspecte independent respecte de l'original però sense deformar-lo.

Bibliografia

ALARCOS LLORACH Emilio (1978): *Estudios de gramática funcional del español*, Madrid: Gredos.

- BADIA I MARGARIT Antoni M. (1994): *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*, Barcelona: Biblioteca universitària. Enciclopèdia catalana.
- CASTAÑEDA CASTRO Alejandro (2003): Implicaturas generalizadas de cantidad en el rendimiento de algunas formas y oposiciones del sistema verbal español, *Language Design: Journal of Theoretical and Experimental Linguistics* 5: 79–103.
- FABRA Pompeu (2006 [1933]): *Gramàtica catalana*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, en línia: <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000044%5C00000005.pdf> (10.04.2012).
- ROJO Guillermo, VEIGA Alexandre (1999): El tiempo verbal. Los tiempos simples, (in:) *Gramàtica descriptiva de la lengua española*, Ignacio Bosque, Violeta Demonte (dir.), Madrid: Espasa Calpe, vol. II.
- SAINT-EXUPÉRY Antoine de (1990): *El petit prince*, trad. Anna i Enric Casassas, Barcelona: Salamandra.
- SAINT-EXUPÉRY Antoine de (2007): *Le Petit Prince*, Paris: Gallimard.
- WEINRICH Harald (1973): *Le Temps. Le récit et le commentaire*, Paris: Éditions du Seuil.
- WEINRICH Harald (1974): *Estructura y función de los tiempos en el lenguaje*, Madrid: Gredos.

Résumé

La structure temporelle du *Petit Prince* comparée avec sa traduction catalane

L'objectif de l'article consiste à comparer la structure temporelle du *Petit Prince* avec celle de sa traduction catalane faite par Anna et Enric Casassas. Les aspects qui seront traités concernent : les temps employés dans le cadre narratif (leur inscription dans le groupe du monde raconté ou du monde commenté, selon la théorie de Harald Weinrich), les relations d'antériorité, simultanéité et postériorité et le fonctionnement des temps et constructions analogues dans les deux langues. Le but de cette analyse est de présenter comment les différences dans les systèmes temporels, même quand il s'agit des langues si proches, influencent la traduction du conte entraînant des changements dans sa structure.

Streszczenie

Struktura czasowa *Le Petit Prince* (*Małego Księcia*)
w porównaniu z jego katalońskim tłumaczeniem

Artykuł ma na celu porównanie struktury czasowej *Małego Księcia* oraz jego tłumaczenia na język kataloński autorstwa Anny i Enrica Casassas. Pod uwagę brane są następujące aspekty: czasy przeszłe używane w narracji (z naciskiem na ich przynależność do grupy czasów opowiadających i komentujących – zgodnie z teorią Haralda Weinricha), relacje uprzedniości, równoczesności i następstwa oraz funkcjonowanie w obu językach analogicznych czasów i konstrukcji. Wspomniana analiza ma pokazać, jak różnice w systemach czasowych nawet tak blisko spokrewnionych języków wpływają na przekład opowieści, wymuszając zmiany w jej strukturze.

